

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original article. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

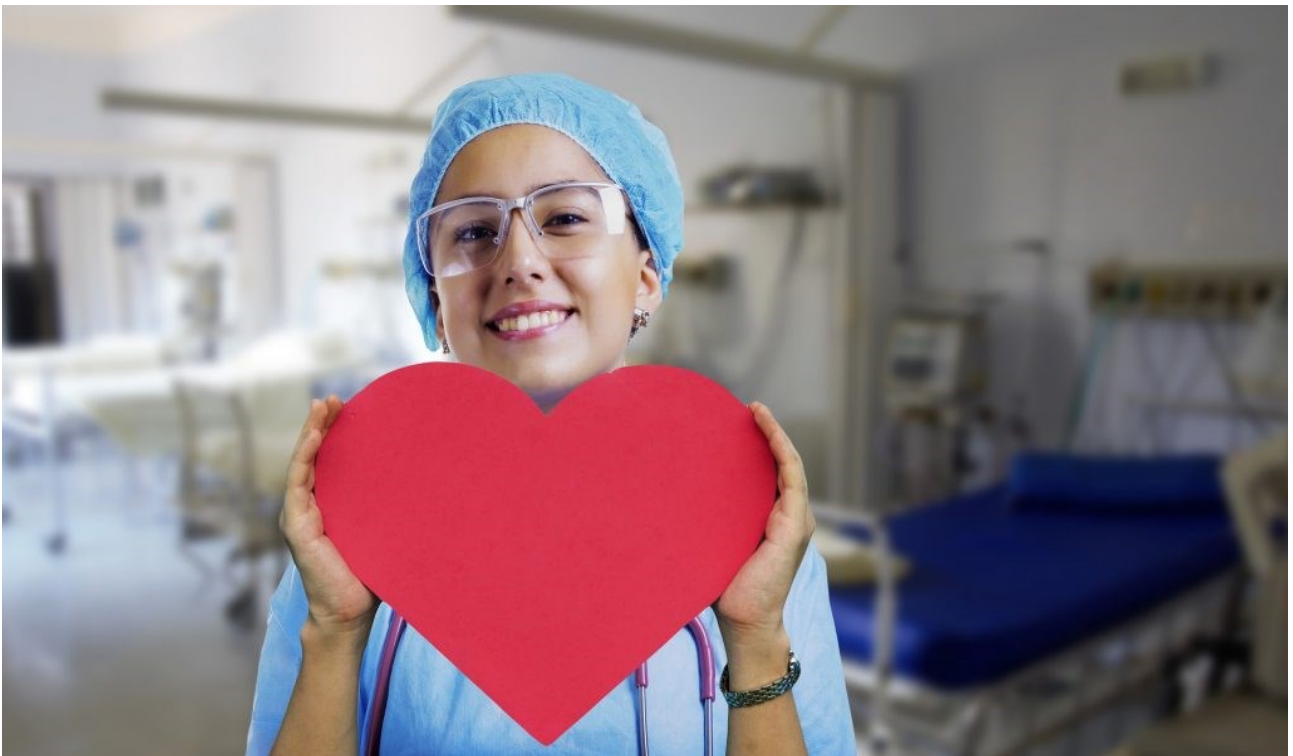
Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Saarenpää, E., Karttunen, M. & Vanhanen, M. 2022. Tehohoidon asiakkaiden toipumisprosessin tukeminen. Oamk Journal 90/2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022061546603>

Tehohoidon asiakkaiden toipumisprosessin tukeminen

15.6.2022 - Saarenpää Eeva, Karttunen Markus, Vanhanen Minna

Tehohoito on potilaalle fyysisesti ja psyykkisesti raskas kokemus, ja sen vaikutukset voivat heijastua pitkään. Vaikka kyseessä on yleensä lyhyt jakso koko sairaalassaolosta, tulisi tehohoidon ammattilaisten vastata myös tehohoidon jälkeisestä potilaan hoidosta. Tässä opinnäytetyöhön perustuvassa artikkelissa avataan tehohoidon tavoitteita ja vaikutuksia sekä tarkastellaan potilaiden näkemyksiä tehohoidon jälkiseurantapoliklinikan toiminnasta ja sen kehittämistarpeista.

Tehohoitopotilas tarvitsee tukea myös tehohoitojakson jälkeen (kuva: geralt/pixabay.com).

Tehohoidon tehtävä on valvoa ja tukea potilaan pettäviä elintoimintoja ja elinhäiriöiden taustalla olevia syitä. Päämäärä on tilapäisen hengenvaaran torjunta tai vakavasta vammasta toipuminen. Tehohoidossa työskentelevät kohtaavat suuria eettisiä vaatimuksia, jotka kohdistuvat etenkin potilaan etuun. Teho-osastolla hoidetaan potilaita kaikilta lääketieteen erikoisaloilta. Suurin osa potilaista tarvitsee hengityslaittehoitoa ja verenkierron tukihoitoja. Keskimääräinen hoitoajan pituus

tehohoitopotilaalle on kolme vuorokautta, mutta joskus hoito voi kestää useita viikkoja tai jopa kuukausia. Teho- ja valvontahoidon syynä voi olla esimerkiksi hengitys- tai verenkiertovajaus, vaikea infektio, akuutti munuaisten vajaatoiminta tai muu vakava elintoiminnan häiriö tai niiden uhka. Muita potilasryhmiä ovat muun muassa monivammapotilaat, aivovammapotilaat, neurologiset potilaat, neurokirurgiset potilaat sekä suuren verisuonileikkauksen jälkeen teho-osastohoitoa vaativat potilaat. Myös avosydänleikkauspotilaat ja vaikeasta keskushermostosairaudesta kärsivät potilaat tulevat jatkohoitoon teho-osastolle [1] [2] [3].

Teho-osaston toiminta on moniammatillista yhteistyötä eri lääketieteen alojen ja hoitotyön välillä [4]. Hoitohenkilökunnalla on tärkeä tehtävä huolehtia potilaan fyysisen kunnon kohentamisesta ja mahdollisimman varhaisesta kuntoutuksen aloittamisesta [5]. Tehohoitotyö on hoitotyön oma erikoisalansa, jossa hoidetaan kriittisesti sairaita potilaita ja tuetaan heidän läheisiään omaisen vakavan sairastumisen hetkellä. Potilasta hoidetaan kokonaisvaltaisesti elintoimintojen jatkuvalla tarkkailulla, ja elintoimintoja ylläpidetään keinotekoisesti [4] [6] [7] [8].

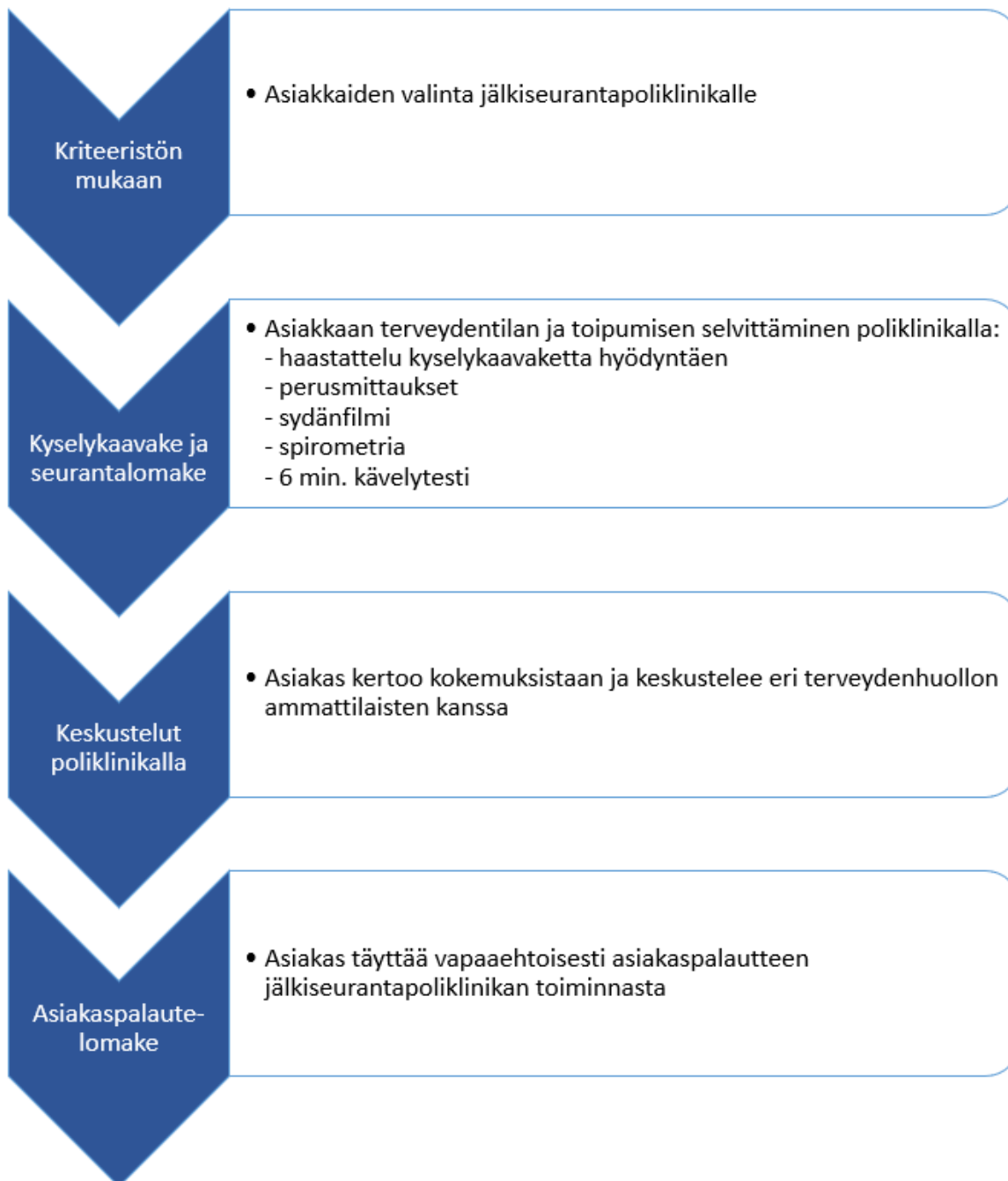
Tehohoidon vaikutukset potilaaseen

Tehohoitoa tarvitsevat potilaat ovat yhä vakavammin sairaita. Silti tehohoidon tulokset ja potilaiden ennuste ovat parantuneet viimeisen vuosikymmenen aikana. Kriittisellä hoidolla voi olla kielteisiä vaikutuksia potilaisiin, mutta kuntoutuksen optimointi ja toteuttaminen varhaisessa vaiheessa voivat tukea ja auttaa pitkäaikaista toipumista [9]. Ongelmien ehkäisemiseksi tulee tehohoitojakson aikana kiinnittää huomio varhaiseen riskitekijöiden tunnistamiseen ja hoitoon. Potilaan fyysisiä ja psyykkisiä ongelmia, sekä elämänlaatuun liittyviä ongelmia syntyy todennäköisesti hoitotoimenpiteiden, vuodelevon ja sairauden yhteisvaikutuksista. Painopiste onkin mahdollisimman varhaisen kuntoutuksen aloittamisessa [10].

Tehohoito on fyysisesti ja psyykkisesti raskas kokemus potilaalle, ja sen vaikutukset voivat heijastua pitkälle tulevaisuuteen. Potilaalla ei välttämättä ole muistikuvaa tehohoitoajalta. Potilaiden muistikuvat voivat olla harhoja, todenperäisiä muistikuvia

tai yhdistelmä näitä kumpaakin. Hyvin muistetut harhat koetaan todellisina, ahdistavina ja ne vaikuttavat elämänlaatuun negatiivisesti [11]. Pitkittänyt tehohoito voi aiheuttaa toiminnan puutteita useiden eri elinten toimintaan. Tehohoidosta toipuvalla eniten ongelmia tuottaa lihasheikkous, joka heikentää toipumista [12]. Tehohoito on yleensä lyhyt jakso potilaan koko sairaalassaoloajasta [13]. Potilaiden ongelmat ovat moninaisia, joten hoito on syytä keskittää tiettyyn hoitopaikkaan tehohoidon jälkeen [11].

Potilailla tulee olla terveydenhuollon kontakti myös tehohoidosta kotiutumisen jälkeen, jotta hoitajakson jälkeiset ongelmat tunnistetaan varhain, hoidon tarve arvioidaan ja hoitoon ohjaus tarkistetaan nopeasti [14]. Kriittisestä sairaudesta toipumisen jatkuvuuden tukeminen onnistuu potilaskeskeisen ja kustannustehokkaan seurannan avulla. Tehohoidon jälkiseurantapoliklinikka, joka on tehoitohenkilökunnan tuottamaa toimintaa, on tehokasta sekä parantaa pitkän aikavälin tuloksia ja tukee toipumista [15]. (Kuvio 1).

KUVIO 1. Tehohoidon jälkiseurantapoliklinikkatoiminta.

OYS:n tehohoidon jälkiseurantapoliklinikan toiminta tukee toipumisprosessia

Tehohoidon jälkiseurantapoliklinikka auttaa potilasta ja hänen läheisiään sopeutumaan sairauden tuomiin muutoksiin ja tukee sairaudesta toipumista. Oulun yliopistollisen sairaalan (OYS) tehohoidon jälkiseurantapoliklinikalle potilaat kutsutaan laadittujen kriteereiden mukaan noin kolmen kuukauden kuluttua

tehohoidon päättymisestä. Osallistuminen jälkiseurantapoliklinikalle on vapaaehtoista. Jälkiseurantapoliklinikalla keskeisintä on keskustella tehohoitojaksosta ja toipumiseen liittyvistä asioista tehohoidon asiantuntijoiden johdolla. Toiveena on omaisten osallistuminen poliklinikkapäivälle. Sekä omaisella että potilaalla on mahdollisuus saada vastauksia mieltä askarruttaviin asioihin [9].

Tiivis yhteistyö eri terveydenhuollon ammattiryhmien kanssa takaa parhaan mahdollisen hoitotuloksen. Potilaalle ja omaiselle tarjotaan mahdollisuutta käydä tutustumassa teho-osastoon. Toipumisvaiheessa vierailu teho-osastolla voi auttaa potilasta muistikuvien muodostamisessa ja saamaan niille selityksen [4]. Potilaalle pyritään luomaan mahdollisimman ehjä ja kokonaisvaltainen kuva hänen tehohoitoajaltaan.

Jälkiseurantapoliklinikalla kerätään potilaspalautetta, mitataan elämänlaatua ja tehohoidon vaikuttavuutta, sekä arvioidaan potilaan toimintakykyä [4].

Tarkoituksena on myös antaa palautetta kollegoille ja kehittää tehohoitotyötä potilaiden antamien palautteiden mukaan. Potilaan toimintakyvyn ja elämänlaadun arvioinnin apuna on käytössä erilaisia mittareita, joista saatuja tuloksia käytetään jatkohoidossa, hoidon tarpeen arvioinnissa sekä tehohoidon kehittämisessä ja tutkimuksessa [14].

Tehohoidon henkilökunnalle potilaiden toipumisen näkeminen on motivoivaa ja sen vuoksi osallistuminen tehohoidon jälkeiseen hoitoon on palkitsevaa ja mielekkyyttä lisäävää [8]. Vakavasti sairaiden potilaiden ja heidän läheisensä tapaaminen sekä hoitokokemusten jakaminen antaa arvokasta tietoa ja palautetta tehohoitajien työstä. Tieto potilaan toipumisesta on erittäin arvokasta kehitettäessä hoitotyötä ja jälkiseurantaa [16].

Jälkiseurantapoliklinikalle osallistuneet potilaat täyttivät vapaaehtoisen asiakaspalautekyselyn. Potilaspalautteet analysoitiin vuosilta 2004–2021. Tutkimuksen tuloksena saatiin käsitys potilaiden näkemyksistä jälkiseurantapoliklinikan toiminnasta ja sen kehittämistarpeista. Palautteiden perusteella jälkiseurantapoliklinikan toiminta koetaan hyödylliseksi potilaan iästä, koulutustasosta tai sukupuolesta riippumatta. Yli 90 prosenttia vastanneista suositteli jälkipoliklinikkaa muille tehohoidon potilaille. Kehittämistarpeina tulivat

esille tarve hoidon jatkuvuudesta, asiantuntijoiden ja erikoislääkärien tapaamisesta, tiedon saamisesta sairaudesta sekä henkisen tuen tarve.

Sopeutumisvalmennuksesta tukea tehopotilaan toipumiseen

Oulun ammattikorkeakouluun tehdyssä opinnäytetyössä rakennettiin tehohoidossa olleille potilaille sopeutumisvalmennuskurssi. Sopeutumisvalmennuskursseja järjestetään ympäri Suomea esimerkiksi rintasyöpäpotilaille ja aivovammapotilaille. Myös OYS järjestää ryhmämuotoista potilasohjausta eli sopeutumisvalmennusta, jonka tavoite on uusien toimintamallien ja valmiuksien löytäminen sairauden kanssa selviämisessä. Terveystieteiden erikoisalajat vastaavat kurssien toteutuksesta. Toimintaa koordinoi ja hallinnoi OYS:n lääkinällinen kuntoutus. Erikoisalajien kurssivastaavat toimivat yhdyshenkilöinä kursseilla [12]. Tehohoidossa olleille ei vielä ole ollut tarjolla heille suunniteltua sopeutumisvalmennuskurssia.

Haasteita tehohoidon sopeutumisvalmennuksen järjestämiseen tuo potilaiden muistamattomuus hoitajaksolta. Lisäksi tehohoitoon johtaneet diagnoosit vaihtelevat suuresti. Sopeutumisvalmennuskurssin keskeinen tehtävä on tukea osallistujia oivaltamaan oman sairauden merkitystä identiteettiin, mahdollisuuksiin elää hyvää arkea ja löytää oma paikkansa yhteisön jäsenenä.

Sopeutumisvalmennuksessa on aina kysymys prosessista, jossa yksilö rakentaa uutta suhdetta itseensä ja ympäristöönsä. Kurssille osallistujien toisilleen antama tuki on keskeistä ja henkilökunnan rooli on tukea tätä eheytymistä, tarjota vaihtoehtoja, tukea muutoksessa ja rohkaista vuorovaikutukseen ja osallistumiseen [14]. Yhteistyössä kuntoutusyksikön kanssa päätettiin kehittää pilot-valmennus, jonka perusteella vaihtoehtoa voidaan arvioida.

Pilot-valmennuksen tavoitteeksi asetettiin tehohoidon asiakkaiden fyysistä ja psyykkistä toipumisprosessia tukevien menetelmien kehittäminen. Opinnäytetyössä analysoiduissa jälkipoliklinikkatoiminnan asiakaspalautteissa nousivat esille seuraavat asiat, jotka otettiin sopeutumisvalmennuksen kehittämisen lähtökohdaksi pilot-vaiheessa:

- asiantuntijoiden antama syvempi tieto tapahtuneesta ja vammoista
- henkinen tuki
- vertaistuki
- hoidon jatkuvuus.

Pilotointivaiheen ryhmän muodostivat jälkiseurantapoliklinikan toimintaan osallistuneet potilaat, joita oli yhteensä kahdeksan. Ryhmän rakenne oli mahdollisimman homogeeninen. Kurssin sisällön suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi moniammatillinen tiimi, johon osallistuivat suunnitteluvaiheessa tehohoidon jälkipoliklinikan sairaanhoitajat, tehohoidon lääkäri, kuntoutusyksikön fysioterapeutti, toimintaterapeutti, neuropsykologi, ravitsemusterapeutti ja sosiaalityöntekijä.

Sopeutumisvalmennuksen sisältö pilot-vaiheessa:

- asiantuntijoiden luennot: tehohoidon lääkäri, sosiaalityöntekijä, ravitsemusterapeutti, psykiatrinen hoitaja
- Learning Cafe: omien voimavarojen mietintä ja jakaminen
- omaisten yhteinen keskustelu
- kokemusasiantuntijan esitys
- asiakkaiden liikuntatuokio fysioterapeutin johdolla
- potilaiden mahdollisuus kokoontumiseen keskenään.

Työskentelyn tuloksena saatiin perusmalli tehohoidon sopeutumisvalmennusta varten. Kehitystyössä tukeuduttiin aikaisempaan kokemukseen sopeutumisvalmennuksesta. Menettely on kustannustehokas, kun otetaan huomioon terveydenhuollon resurssit. Sopeutumisvalmennusta kehitetään jatkossakin potilailta kerättävän palautteen avulla.

Moniammatillinen yhteistoiminta kehittää osaamista ja motivoi henkilöstöä

Tehohoidon pilot-valmennus kehitettiin ja toteutettiin yhteistoiminnallisesti tehohoidon jälkiseurantapoliklinikan sairaanhoitajien ja lääkäreiden sekä

lääkinnällisen kuntoutuksen henkilökunnan kanssa. Työskentelytapa toimi oppimisprosessina kurssin pilot-vaiheen suunnittelussa ja toteutuksessa mukana olleille henkilöille, kun tietoa tehohoidosta ja muiden terveydenhuollon alojen kokemuksesta jaettiin.

Henkilöstö kokee yhteistoiminnallisen kehittämisen tärkeäksi työelämässä. Se lisää motivaatiota sekä sitoutumista työhön ja uusien toimintamallien käyttöön. Potilaat ja omaiset saavat parhaan ja ajantasaisimman tiedon eri ammattihenkilöiltä kuntoutumisensa tueksi.

Tehohoitohenkilöstö on innokkaasti mukana kehittämässä tehohoitopotilaan toipumisprosessia (kuva: Karolina Grabowska/pixabay.com).

Saarenpää Eeva, sairaanhoitaja, YAMK-opiskelija
Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Karttunen Markus, koulutuspäällikkö
Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Vanhanen Minna, lehtori

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Artikkeli perustuu opinnäytetyöhön:

Saarenpää, E. 2022. Oulun yliopistollisen sairaalan tehohoidon asiakkaiden toipumisprosessin kehittäminen asiakaspalautteiden perusteella. Oulun ammattikorkeakoulu, kliininen asiantuntija (YAMK). Opinnäytetyö.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202204135112>

Lähteet

[1] ESICM. What is Intensive Care? European Society of intensive care medicine.

Hakupäivä 19.4.2022. <https://www.esicm.org/patient-and-family/what-is-intensive-care/>

[2] Meriläinen, M. 2012. Tehohoitopotilaan hoitoympäristö. Psykkinen elämänlaatu ja toipuminen. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Hakupäivä 19.4.2022.

<http://urn.fi/urn:isbn:9789514298004>

[3] Wood, L. 2015. Rehabilitating patients after critical care. Nursing Times 111

(34/35), 12–14. Hakupäivä 19.4.2022. <https://www.nursingtimes.net/clinical-archive/critical-care/rehabilitating-patients-after-critical-care-17-08-2015/>

[4] Vijayraghavan, B., Willaert, X. & Cunthbertson, B. H. 2018. Should ICU clinicians follow patients after ICU discharge? No. Intensive Care Medicine 44, 1542–1544

(2018). Hakupäivä 19.4.2022. <https://doi.org/10.1007/s00134-018-5117-9>

[5] Saarenpää, E. 2022. Oulun yliopistollisen sairaalan tehohoidon asiakkaiden toipumisprosessin kehittäminen asiakaspalautteiden perusteella. Oulun

ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 24.5.2022.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202204135112>

[6] Ala-Kokko, T., Karlsson, S., Penttilä, V., Ruokonen, E. & Tallgren, M. 2014.

Tehohoito-opas. Helsinki: Duodecim.

- [7] Engström, Å. & Sjöberg, S. 2010. Critical care nurse experiences of follow-up visits to an ICU. *Journal of Clinical Nursing* 19 (19–20), 2925–32. Hakupäivä 19.4.2022. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2009.03162.x>
- [8] Lakanmaa, R-L. 2015. Competence in intensive and critical care nursing – development of a basic assessment scale for graduating nursing students. Väitöskirja. Turun yliopisto. Hakupäivä 19.4.2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-5019-5>
- [9] Streng, H. (toim.) 2014. Sopeutumisvalmennus. Suomalaisen kuntoutuksen oivallus. Raha-automaattiyhdistys. Hakupäivä 19.4.2022. https://www.kela.fi/documents/10180/751941/Sopeutumisvalmennus_suomalainen+kuntoutuksen+oivallus_RAY2014.pdf/f7f2a81c-291e-493d-b5a1-66f6c49c37ce
- [10] Elliott, D., Kieff, A., Moira, L. & Chaboyer, W. 2012. *Critical Care Nursing*. Australia: Elsevier.
- [11] Granja, C., Lopes, A., Moreira, S., Dias, C., Costa-Pereira, A. & JMIP Study group. 2005. Patients' recollections of experiences in the intensive care unit may affect their quality of life. *Critical Care* 9 (2), R96–R109. Hakupäivä 19.4.2022. <https://dx.doi.org/10.1186%2Fcc3026>
- [12] Pohjois-Pojanmaan sairaanhoitopiiri. *Palvelut. Tehohoito. Teho-osasto*. Hakupäivä 19.4.2022. <https://www.ppsHP.fi/Toimipaikat/Tehohoito/Teho-osastot/Pages/default.aspx>
- [13] Griffiths, J., Barber, V.S., Cuthbertson, B. & Young, J D. 2006. A national survey of intensive care follow-up clinics. *Anaesthesia* 61 (10), 950–955. Hakupäivä 19.4.2022. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2044.2006.04792.x>
- [14] Ritmala-Castren, M., Lönn, M., Lundgren-Laine, H., Meriläinen, M. & Peltomaa, M. 2017. *Teho- ja valvontahoitotyön opas*. Tallinna: Kustannus Oy Duodecim.
- [15] Penttilä, V. 2007. Tehohoidon tavoite – miten siihen päästään? *Lääkärilehti* 12/2007. Pääkirjoitukset. Hakupäivä 19.4.2022. <https://www.laakarilehti.fi/ajassa/paakirjoitukset/tehohoidon-tavoite-miten-siihen-paastaan/>

[16] Niittyvuopio, M. & Pikkupeura, J. 2017. Tehohoitopotilaan hoitojakson jälkeiset ongelmat ja elämänlaatu akuutin kriittisen sairauden jälkeen. *Finnanest* 50 (4), 274–279. Hakupäivä 19.4.2022.

http://www.finnanest.fi/files/niittyvuopiopikkupeura_tehohoitopotilaan.pdf

METATIEDOT

Tyyppi: Artikkel

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 90/2022

Julkaisuvuosi: 2022

Tekijätiedot: Saarenpää Eeva, Karttunen Markus, Vanhanen Minna

Oikeudet: CC BY-SA 4.0

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022061546603>

Tiivistelmä: Tehohoito on rankka kokemus potilaalle sekä hänen omaisilleen. On tärkeä turvata laadukas ja asiakkaan tarpeet kohtaava tehohoito. Tehohoidon jälkeen tulisi pyrkiä auttamaan potilasta mahdollisuuksien mukaan ja tarjota tehohoidon jälkiseurantapoliklinikakäyntiä ja toivottavasti tulevaisuudessa myös osalle tehohoidon läpikäyneitä potilaita on tarjolla sopeutusvalmennuskurssi. Tavoite on, että asiakkaiden hoidosta tehohoidon jälkeen vastaavat tehohoidon ammattilaiset. Heidän ammattitaitoaan tulisi hyödyntää myös tehohoidon sopeutusvalmennuskurssilla, ja he ovat parhaita ammattilaisia vastaamaan tehohoitoon liittyviin kysymyksiin. Yhteistyö eri ammattiryhmien kanssa takaa parhaan mahdollisen hoidon tehohoidon jälkeen. Aineistona artikkelissa on 248 Oulun yliopistollisen sairaalan tehohoidon jälkiseurantapoliklinikan asiakaspalautetta. Palautteiden monivalintakysymykset analysoitiin määrällisesti, ikäluokka, sukupuoli ja koulutustaso ristiintaulukoitiin osan kysymysten kanssa. Kyselyn avoimet kohdat analysoitiin laadullisesti induktiivista sisällön analyysiä käyttäen.